

Tehtävä 3. Miten arkeologian ja historian tutkimukset eroavat toisistaan?

Arkeologit tutkivat myös esihistoriaa:

- kohteena on ihmisten luoma aineellinen kulttuuri, esim. muinaisesineet**
- tutkimusaineistoa saadaan kaivauksilta**
- aikaperspektiivi on huomattavasti pidempi, ja usein tutkimukset perustuvat enemmän oletuksille kuin historiassa**
- Historiantutkijat tutkivat historiallista aikaa kirjallisten lähteiden avulla ja tulkitsevat niitä.**
- Mitä lähemmäksi tullaan nykyaikaa, sitä enemmän kirjallisia lähteitä.**

Tehtävä 4. Millaista historiallista tietoa tutkija voi saada

a) päiväkirjasta

- kertoo tavallisten ihmisten arjesta ja ajatuksista**
- myös hyvin intiimejä asioita**
- Tärkeiden vaikuttajien päiväkirjat voivat kertoa esim. tehtyjen päätösten taustoista.**

Tehtävä 4. Millaista historiallista tietoa tutkija voi saada

b) testamentista

- kertoo ihmisten elintasosta ja omaisuudesta**
- yleisempää tietoa esim. aikakauden tavaroista**
- Tietoja ihmisten välisistä suhteista ja yhteisössä vallitsevista tavoista: kuka perii, kuinka paljon ja miksi.**

Tehtävä 4. Millaista historiallista tietoa tutkija voi saada

c) tilikirjasta?

- **Tietoa taloudesta.**
 - **Tiedon luonne riippuu siitä, millaisen yrityksen tai henkilön tilikirja on kyseessä.**
- **Tietoja verotuksesta, asutuksesta ja aikakauden hyödykkeistä.**

Ajoittamismenetelmiä

- Typologinen ajoitus; esineiden muodon kehitykseen perustuva ajoitus ja vertailu muihin. Esim. raha-ajoitus
- Dendrokronologinen analyysi; puiden vuotuiset kasvuerot vuosirenkaissa eli lustoissa.
- Paleoekologia; ympäristön fysiologiset ja kemialliset muutokset
 - Siitepölyanalyysi ja maanäytteet; tuulipölytteisten kasvien siitepölyjä joutuu soiden tai pienten suojaisten vesien pinnalle, josta ne vajoavat pohjaan.
 - Rantaviivan muutos (asuinpaikat ja niistä löydetyt esineet).
- Radiohiili- eli C14-analyysi; ajoittaa eloperäisestä aineksesta, kuten puusta, luusta, sarvesta jne. tehdyn esineen.
- Termoluminenssi- eli lämmönsäteilyajoitus; esim. keramiikan ajoittaminen
- **HUOM!!! Muinaismuistolaki**

Tehtävä 5.

- Esihistoria on aina tulkinnallista ja pitäviä todisteita ei voi saada.
- Tutkimusaineistoa on vähän, ja se on erittäin iäkästä.
- Tutkimusta ei ole välttämättä varaa jatkaa, eikä tutkijoilla ole käytössään tarvittavia keinoja luolan arvoituksen ratkaisemiseen.

KIVIKAUSI 8000 eaa. - 1500 eaa.

- Ilmaston lämpeneminen
- Asutus Kaakkois-Suomessa
- Lounais-Suomi asutettiin
- Vuotuiskierto
- Saviastiat
- Suomusjärven kulttuuri
- Kampakeramiikka
- Nuorakeramiikka
- Vasarakirves

SUOMEN ESIHISTO -RIA

PRONSSINKAUSI 1500 eaa. – 500 eaa.

- Maanviljely yleistyi
- Karjankasvatus alkoi
- Skandinaavisia vaikutteita
- Pronssiesineet
 - hiidenkiukaat
 - miekat, tikarit, kirveet, soljet

RAUTAKAUSI 500 eaa. – 1150 jaa.

- Peltoviljely = talonpoikaiskulttuuri syntyi
- Voimakas väestönkasvu, asutus Etelä-Suomessa tiheintä
- Yhteisöt ja hallinto, työjako, uskonto
- Yhteydet muuhun Eurooppaan → kauppa kansainvälistyi
- Viikingit, hopealöytöjä

Pyyntikulttuurista maanviljelyyn

Kivikausi
n. 8000 eaa. –
1500 eaa.

Pronssikausi
n. 1500 eaa.
– 500 eaa.

Rautakausi
n. 500 eaa. –
1150 jaa.

Kivikausi

- **Kivikausi on ollut ilmastoltaan Suomen historian lämpimin aikakausi.**
- **Ihmiset elivät ensin pyynti- ja keräilytaloudessa vuotuiskierron mukaan.**
- **Pysyvä asutus** alkoi maan länsiosassa noin 2500 eaa.
- **Ensimmäiset merkit maanviljelystä**

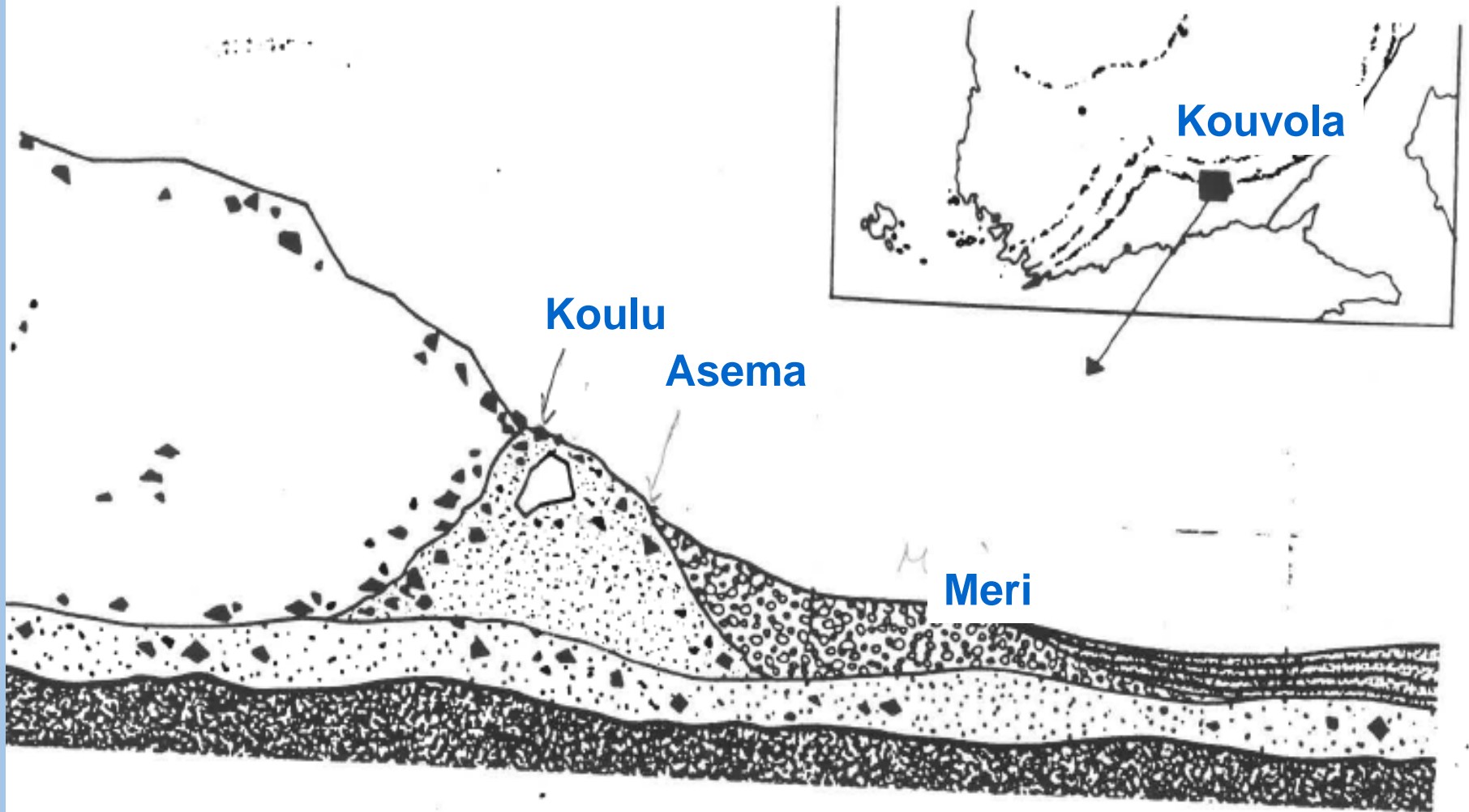
Antrean verkko - n. 10 000 v. vanha

Suomen varhaisin asutus
14C-ajotukset cal.BC/e.Kr
Ancylysjärven ranta n. 7500 e.Kr
— Jäätikön reuna n. 8500 e.Kr

Kouvola esihistoriallisella ajalla

Pyyntikulttuurista maanviljelyyn

Kivikausi
n. 8000 eaa. –
1500 eaa.

Pronssikausi
n. 1500 eaa.
– 500 eaa.

Rautakausi
n. 500 eaa. –
1150 jaa.

Pronssikausi

- Pronssikaudella **maanviljely yleistyi** ja **asutus vakiintui** lounaisrannikolle ja Laatokan rannoille.
- Sisämaassa elettiin pyyntikulttuurissa.
- **Kaskiviljely** alkoi.
- Uusimpien tutkimusten mukaan **myös karjankasvatus** alkoi pronssikaudella.
- Läntisellä Suomella oli runsaasti yhteyksiä Skandinaviaan:
 - **hiidenkiukaat** hautaustavaksi
 - uusia germaanisia lainasanoja, esim. *pelto, lammas, kana*
 - **pronssiesineitä.**

Pyyntikulttuurista maanviljelyyn

Kivikausi

n. 8000 eaa. –
1300/1500 eaa.

Pronssikausi

n. 1300/1500 eaa.
– 500 eaa.

Rautakausi

n. 500 eaa. –
1150 jaa.

Rautakausi

- Rauta tuli tunnetuksi Suomessa 550-luvulla eKr., jolloin aloitettiin myös sen valmistus.
- **Peltoviljelyn** alkaminen mullisti maatalouden.
 - Peltojen raivaus ja viljely keskittyivät.
 - Erätalous alkoi jäädä sivuelinkeinoksi.
 - **Talonpoikaiskulttuuri syntyi.**
- **Väestönkasvu**
- Hallinnolliset **yhteisöt**
- Viikinkiajalla Suomen **yhteydet muuhun Eurooppaan** tiivistyivät ja **kauppa kansainvälistyi** ja vilkastui.

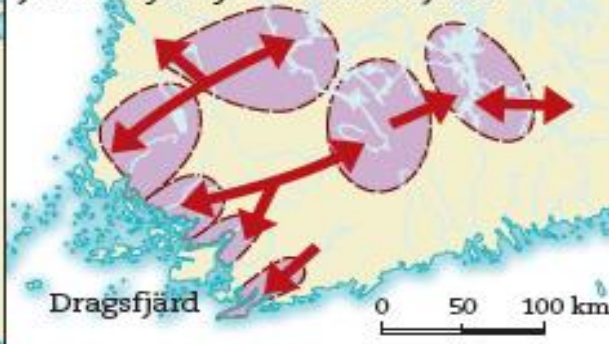

Pyyntikulttuurista maanviljelyyn

Viikinkien kulkureitit ja Suomen asutus viikinkiajalla

- Suomalaisia
- Skandinaaveja
- Muita kansallisuuksia
- Friisit
- Viikinkien kulkureittejä ja niihen liittyviä vuosilukuja

Suomen keskeiset asutusalueet ja kulkuyhteydet viikinkiajalla

Tehtävä 6. (s. 18): Tulkintoja suomalaisten juurista

Miten suomalaisten alkuperä selitettiin 1600-luvulla ja 1800-luvulla?

- RAAMATTU
- ANTIIKIN KREIKKA
- VOLGA/SIPERIA, kielen perusteella
- SUOMESSA ASUTTU JÄÄKAUDEN LOPPUMISESTA LÄHTIEN

a) Miten käsitys suomalaisten alkuperästä ja Suomen asutuksesta on muuttunut?

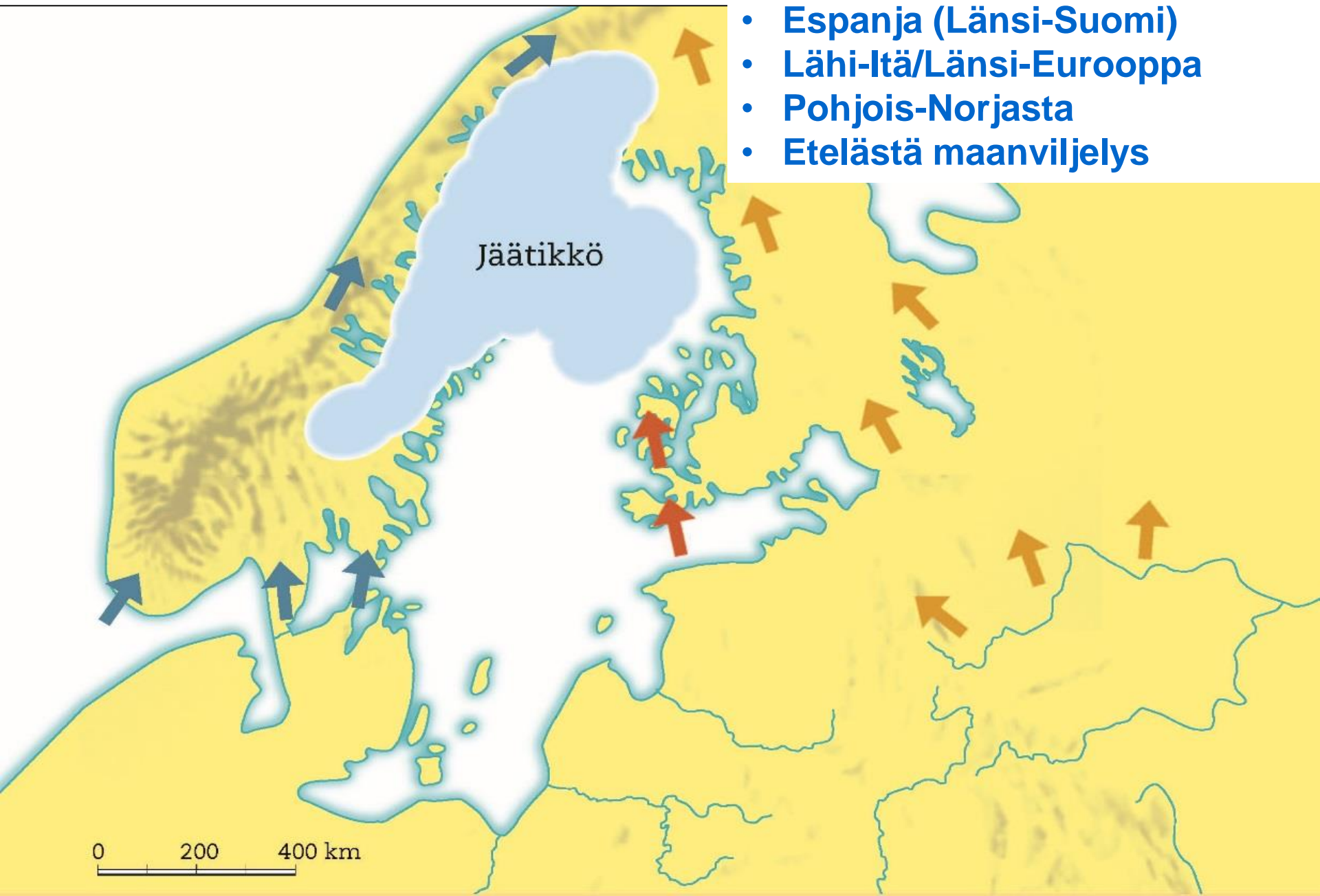
- 1800-l tuli vallalle teoria, jonka mukaan suomalaiset tulivat yhtenäisenä kansana Volgan mutkasta; teoria sopi aikakauden nationalismiin ja oli yleinen käsitys aina 1980-luvulle asti.

→ **Nykyisen käsityksen mukaan Suomi on asutettu useassa aallossa ja eri suunnista**

6 b) Suomalaisten alkuperä:

Vähitellen useasta eri suunnasta

- Kaakkois-Aasia (Itä-Suomi)
- Espanja (Länsi-Suomi)
- Lähi-Itä/Länsi-Eurooppa
- Pohjois-Norjasta
- Etelästä maanviljelys

b) Mikä on nykykäsitys?

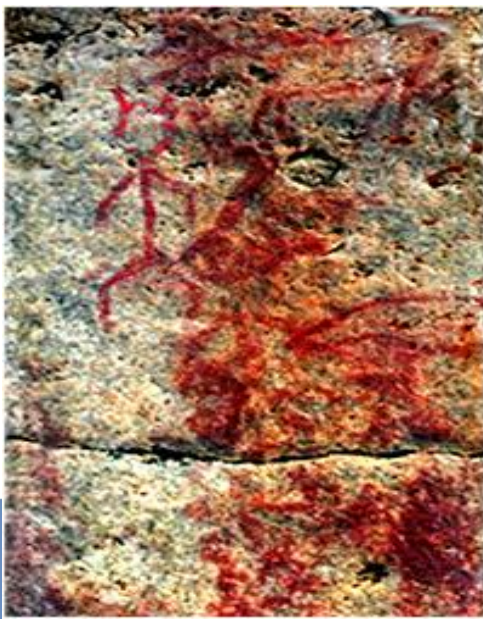
- **Suomeen on tullut väestöä/vaikutteita eri suunnilta.**
- **Suomea on asutettu vähitellen yksittäisissä ryhmissä.**
- **Geneettisesti suomalaiset poikkeavat muista eurooppalaisista.**
- **Myös Suomen sisällä on eroavaisuuksia ihmisten geeniperimässä.**
 - **Suomessa on geneettinen jakolinja: länsi- ja itä-suomalainen geeniperimä.**
- **Yleisimmän isälinjan edustajia on eniten Itä-Suomessa; linjan ensimmäisen miehen arvioidaan syntyneen Kaakkois-Aasiassa.**
- **Toinen isälinja on yleisempi Länsi-Suomessa, ja se tulee Espanjan alueelta.**
- **Äitilinjat painottuvat Länsi-Eurooppaan.**
- **Saamelaiset eroavat geneettisesti muista, he ovat saaneet vaikutteita Pohjois-Norjasta.**

5. Miten kristinuskon vaikutus näkyi Suomessa rautakauden lopulla?

- **Hautaustavat muuttuivat Länsi-Suomessa.**
- **Käyttöön tuli paljon uusia kalmistoja.**
- **Löydöissä on paljon ristejä tai ristiaiheita.**
- **Kansanrunoudessa on merkkejä kristinuskosta.**
- **Käyttöön tuli kristillisiä nimiä.**

Henkiolento, hirvi, shamaani, kämmen

Kalliomaalaukset Suomessa

Verlan kalliomaalaukset

